

คุณสมบัติ ของพัฒนากร ที่พึงปรารถนา

ระพี สาคริก

ในยุคนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสังคมประเทศโลกที่สามเช่นไทยเรา มักได้ยินการกล่าวถึงจนชินหูว่า จะต้องเร่งพัฒนาสิ่งนั้นสิ่งนี้ และเร่งพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาความยากจนเน้นคนในชนบท ซึ่งจริงๆ แล้วความจนหรือความรวยมันเป็นสิ่งที่อิสระ หาใช่มีเงื่อนไขผูกไว้เพียงชนบทหรือในกรุงไม่ การที่บุคคลใดนำเอาเงื่อนไขมาผูกกันไว้ก็คือการสะท้อนภาพของรากฐานจิตใจที่ชาติอึสรภาพ

ดังนั้น เมื่อกล่าวถึง "การพัฒนา" ก็จะมีกระแสที่เรียกตนเองว่าเป็น "นักพัฒนา" หรือ "พัฒนากร" ซึ่งจริงๆ แล้วก็คือ คนด้วยกันเองกับทุกๆ คน และเป็นปฏุชนธรรมดา เมื่อมีการเรียกตนเองแบบสะท้อนภาพความรู้สึกเสมือน "ยืนอยู่เหนือคนอื่นอีกฝ่ายหนึ่ง" ก็มักติดตามมาด้วยพฤติกรรมที่ เข้าไปหยิบยื่นอะไรต่อมิอะไรให้ ไม่ว่าจะป็นรูปวัตถุหรือความคิด พร้อมกับแสดงออกมาว่า สิ่งที่ทำนั้นดีกว่า

ซึ่งคนในท้องถิ่นมีอยู่แล้ว

หากมองได้ลึกซึ้งถึงสิ่งซึ่งเรียกว่า “กระแสวัฒนธรรมที่รองรับชีวิตและความเป็นมนุษย์” การนำเอาสิ่งภายนอกเข้าไปให้ก็คือ การนำสิ่งแปลกปลอมเข้าไปเปลี่ยนรากฐานวัฒนธรรมซึ่งเป็นของแท้ การกระทำดังกล่าวเป็นการใช้โอกาสและอำนาจจากฝ่ายตนเข้าไปสร้างรากฐานด้านวัตถุเพียงด้านเดียว ไม่ว่าจะเจตนาแอบแฝงหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ซึ่งโดยหลักการแล้ว วัตถุก็หาใช้สิ่งที่มีความมั่นคงยั่งยืนอะไรไม่

เมื่อยุคสมัยหนึ่งผ่านไป ชีวิตคนท้องถิ่นก็จะตกอยู่ใต้อิทธิพลอำนาจกลุ่มบุคคลภายนอก ซึ่งเป็นฝ่ายกำหนดและควบคุมการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวัตถุได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากชีวิตคนท้องถิ่นจะต้องตกเป็นทาสเศรษฐกิจแล้ว ผลกระทบยังทำให้คนท้องถิ่นเองกอบโกยทรัพยากรซึ่งตนมีสิทธิอย่างเต็มที่ส่งออกมาบ่อนให้ เป็นการส่งเสริมระบบการเอาเปรียบให้หนักมากขึ้นไปเรื่อย ๆ อย่างปราศจากจบสิ้น

หากคุณสมบัติของพัฒนาการเป็นไปดังกล่าว เราไม่น่าจะเรียกว่าเป็นพัฒนาการได้อีกต่อไป แต่ควรเรียกว่าคือเพศสภาพที่ฆ่าชีวิตและความเป็นมนุษย์ของคนท้องถิ่นอย่างเลือกเย็นที่สุด จะชัดเจนว่า **ลักษณะของพัฒนาการในอุดมคติ**

หากสามารถมองเห็นสังจธรรมและภาพรวมของชีวิตมนุษย์แต่ละคนที่เกิดมา “ภาวะการเรียนรู้”

การนำเอาสิ่งภายนอกเข้าไปให้ก็คือ การนำสิ่งแปลกปลอมเข้าไปเปลี่ยนรากฐานวัฒนธรรมซึ่งเป็นของแท้

เป็นรากฐานที่แท้จริงของความเจริญ ทั้งในด้านชีวิตและภูมิปัญญา และการเรียนรู้จะบรรลุผลสมบูรณ์ที่สุดได้ มนุษย์จำเป็นต้องอยู่ท่ามกลางบรรยากาศที่มีอิสรภาพ และมีโอกาสเรียนรู้จากความเป็นจริง จึงเห็นได้ว่า การพัฒนาเป็นเพียงผลที่สืบเนื่องมาจากการเรียนรู้

อนึ่ง ภายในกระแสจิตใจมนุษย์ หากจะบังเกิดภาวะเรียนรู้ที่แท้จริงได้ ตนเองจำเป็นต้องปลอดจากเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดอารมณ์ปิดกั้น ยิ่งปลอดได้มากเพียงใด การเรียนรู้ที่แท้จริงย่อมบังเกิดได้ลึกซึ้งเพียงนั้น จึงกล่าวได้ว่า การเรียนรู้เป็นเหตุสำคัญที่ควรมียู่ในรากฐานชีวิตของบุคคลผู้ได้ชื่อว่าเป็นนักพัฒนาที่แท้จริงและใครก็ตาม หากมีภาวะเช่นนี้ปรากฏในตนเองแล้ว ความเป็นนักพัฒนาย่อมบังเกิดได้อย่างปราศจากการให้คำจำกัดความโดยที่มีบุคคลนำไปตั้งให้กับอีกบุคคลหนึ่ง หรือตั้งให้กับตนเอง

บุคคลผู้ยึดติดอยู่กับอิทธิพลจากรูปวัตถุเข้าไว้มาก ๆ ผู้อื่นหวังตั้งก็ให้เกิดพฤติกรรมได้ตอบไม่ว่าจะเป็นการแสดงอารมณ์หรือไม่ยอมรับฟัง นิสัยเช่นนี้ หากปราศจากการเปลี่ยนแปลงไปสู่การปรับปรุงที่มุ่งความสงบและเปิดกว้างมากขึ้น

ย่อมปรากฏให้รู้ได้ว่า มีภาวะปิดกั้นการเรียนรู้ในตนเอง

สิ่งดังกล่าวแล้วนี้ หาใช่สร้างได้ในช่วงของการจัดการศึกษา ยิ่งในระดับสูง และหาใช่สร้างได้เพียงจากการจัดการศึกษาในโรงเรียนไม่ การบูรณาการการศึกษาให้มีคุณสมบัติที่พึงปรารถนา จำเป็นต้องอาศัยบรรยากาศชีวิตที่มีบูรณาการ และได้รับโอกาสให้สืบทอดกระแสการเรียนรู้บนฐานตนเองเรื่อยมา นับแต่วัยแรกเกิด และพัฒนาขึ้นมาอย่างมีเหตุผลเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องกัน

อิทธิพลสภาพแวดล้อม มีผลอย่างมาก และหยั่งถึงรากฐานได้ลึกซึ้ง และเมื่อกล่าวถึงสภาพแวดล้อม ควรพิจารณาทั้งสภาพแวดล้อมธรรมชาติและสภาพแวดล้อมในด้านสังคม นอกจากนั้น เมื่อมองสู่สภาพแวดล้อมสังคมก็ควรมองทั้งในด้านรูปวัตถุซึ่งมนุษย์เป็นฝ่ายประดิษฐ์ และพฤติกรรมที่สะท้อนออกมาปรากฏจากการคิดการปฏิบัติของมนุษย์ด้วยกันเอง โดยเฉพาะพฤติกรรมของผู้ใหญ่ซึ่งส่งผลกระทบต่อเยาวชนอย่างสำคัญ

การเรียนรู้จึงถือเป็นรากฐานสำคัญ ของพัฒนาการแต่ละคน

ความหมายของผู้ใหญ่ หาใช่หมายถึงอย่างจำกัดอยู่เพียงวัยเท่านั้นไม่ หากหมายถึงความใหญ่ด้วยน้ำหนัก ซึ่งมีผลต่อจิตใจ ไม่ว่าจะบิดามารดากับบุตร ครูกับศิษย์ ผู้บริหารและปกครองกับผู้อยู่ภายใต้อำนาจ คนร่ำรวยกับคนยากจน หรือคนในกลุ่มที่มีอิทธิพลรูปแบบอื่นใดก็ตามกับกลุ่มที่ด้อยกว่า แม้บุคคลผู้เรียกตนเองหรือถูกเรียกว่าพัฒนาการกับชาวบ้านซึ่งตนมีหน้าที่เกี่ยวข้อง

หากรากฐานความรู้สึกนึกคิดของคน มุ่งเน้นอยู่ที่การเรียนรู้ ไม่ว่าจะออกไปสัมผัสสิ่งใดหรือชีวิตใด รวมทั้งชีวิตคนในชุมชนซึ่งยังคงอยู่ในสภาพที่ด้อยโอกาสกว่าคน เขาจะให้ความสำคัญกับสิ่งซึ่งสัมผัส เหนือตนเองเสมอ โดยที่มีคุณสมบัตินี้ "ใจกว้าง" รับความคิดเห็นของคนซึ่งตนสัมผัสได้ทุกลักษณะอย่างปราศจากการมีปฏิกิริยาตอบสนอง ไม่ว่าจะป็นอาการโกรธ หรือยินดี แต่รับเข้าไปปรับปรุงสภาพจิตใจตนเองให้สูงยิ่งขึ้น และปฏิบัติตนเองอย่างเป็นธรรมชาติให้ผู้อื่นบังเกิดแรงศรัทธา ได้รับ

ประโยชน์ในการพัฒนาอย่างจริงจัง การเรียนรู้จึงถือเป็นรากฐานสำคัญของพัฒนาการแต่ละคน หากสามารถพัฒนาตนเองให้เกิดภาวะเรียนรู้ลึกซึ้งมากขึ้นในตนเอง การพัฒนาผู้อื่นและสิ่งอื่นที่แท้จริงย่อมบังเกิดได้เอง หาใช่ปากว่าพัฒนาแต่ทำไปแล้วกลับสะท้อนผลทำลายในภายหลัง

หลักการศึกษาก่อให้เกิดการพัฒนาภาวะเรียนรู้

ชีวิตบุคคลแต่ละคนมีองค์ประกอบหลักคือ "กายและจิตใจ" ทั้งสองสิ่ง ผสมกลมกลืนกันอยู่ในบุคคลเดียวกัน มีผลสัมพันธ์โดยเป็นเหตุเป็นผลให้กันและกัน แต่ก็หาใช่เป็นสิ่งที่มียากฐานผูกติดกันไม่ หากมองได้ลึกซึ้งถึงแก่นจะพบว่า ทั้งสองสิ่งต่างก็มีรากฐานที่เป็นอิสระ แต่อิทธิพลจากการมีโอกาสสัมผัสกับภาวะแวดล้อมภายนอก ก็มีแนวโน้มทำให้เกิดเป็นเงื่อนไขกำหนดให้มีการนำเอาผูกติดกันขึ้น ดังจะพบได้จากลักษณะความคิดของปวงชนทั่วไป ซึ่งปรากฏไม่มากนักน้อย

สภาพจิตใจที่อิสระ เป็นสิ่งส่งเสริมให้บังเกิดปัญญา เสมือนแสงสว่างภายในตนเองที่ส่องวิถีทางให้เห็นปัญหาต่างๆ ได้อย่าง

แท้จริง และบังเกิดภาวะเรียนรู้ขึ้นในจิตใจอย่างเป็นอุปนิสัยธรรมชาติของบุคคล

ในเมื่อธรรมชาติได้ให้ทั้งสองด้าน รวมไว้ในชีวิตบุคคลแต่ละคน และชีวิตจะดำรงอยู่ได้ก็จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยสภาพแวดล้อมที่ปรากฏเปลี่ยนแปลงอยู่ภายนอก ในทิศทางกลับ กระแสอิทธิพลสิ่งแวดล้อมก็ถูกส่งผ่านเข้ามากระทบจิตใจ การได้มีโอกาสสัมผัสกับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เป็นจริงของสิ่งแวดล้อมอย่างอิสระ ย่อมส่งผลให้เกิดพลังชำระล้างเงื่อนไขในจิตใจ พัฒนาการตนเองไปสู่การเรียนรู้ที่บริสุทธิ์มากขึ้น

การปฏิบัติต่างๆ ที่เกิดจากชีวิตได้มีโอกาสสัมผัสกับสภาพที่เป็นจริง ย่อมหวังได้ว่า จะก่อให้เกิดการพัฒนาจิตใจมากขึ้น เพื่อนำไปสู่ความรู้สึก "ท้าทายต่อการเรียนรู้" เข้มข้นยิ่งขึ้น หาใช่การขึ้นต้นก็สนใจมุ่งพัฒนา อยากให้เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ซึ่งจริง ๆ แล้วก็คือแนวคิดและพฤติกรรมที่อยากได้ผลเพื่อสนองอารมณ์ตนเอง หรือภาวะจิตใจที่ขาดอิสรภาพนั่นเอง

หลักที่พอสรุปได้ก็คือ "การมุ่งสมาธิ ทวีติที่สุด" แทนที่จะคิดว่า ทำแล้วต้องได้ผลอย่างนั้นอย่างนี้ หรืออีกนัยหนึ่ง "จะต้องได้ผลทันตาเห็น" ซึ่งเป็นความเชื่อที่ยึดติดอยู่กับรูปแบบ แทนที่จะมั่นคงอยู่กับความเชื่อซึ่งถือเหตุผลที่แท้จริงอยู่ในรากฐาน ไม่ว่าจะผลนั้นจะบังเกิดขึ้นเมื่อใด แม้เมื่อชีวิตตนเองผ่านพ้นไปแล้วซึ่งความรู้สึกที่กล่าวถึงในประเด็นหลังนี้เอง ที่น่าจะถือเป็นคำ

อธิบายความหมายของ "อุดมการณ์" ได้ชัดเจนภายในตัวของมันเอง
 จิตใจที่มุ่งวิธการพัฒนาไปสู่
 ความมีอิสระมากขึ้น ย่อมละเว้น
 จากการมองความหมายของ "อิสร-
 ภาพ" อย่างจำกัดอยู่เพียงสิ่งซึ่ง
 ตนเองชอบหรือจงใจให้เปิดกว้าง
 ออกไปสู่อิสรภาพที่ครอบคลุมความ
 ต้องการของชีวิตทุกชีวิตได้สมบูรณ์
 มากขึ้น ทำให้บุคคลผู้ปฏิบัติหน้าที่
 พัฒนาการ สามารถปฏิบัติงานได้
 ทุกสภาวะได้อย่างรู้สึกทำทนายและ
 กล้าหาญ

ดังได้กล่าวไว้แล้วว่า หาก
 หวังผลให้เกิดการพัฒนา ความมอง
 ด้วยขอบเขตที่ครอบคลุมชีวิตตั้งแต่
 เริ่มต้นและด้วยสำนึกในหลักการที่
 ว่า "ชีวิตมนุษย์ที่เกิดมา จำเป็น
 ต้องมีการอยู่ร่วมกัน" อีกวิถีทาง
 หนึ่งที่ควรมองและนำมาร่วมพิจารณา
 ด้วยคือ "ภาวะความเป็นผู้ใหญ่
 กับผู้เยาว์" ซึ่งทั้งสองภาวะดังกล่าว
 ผสมกลมกลืนกันอยู่ภายในกระแส
 สังคมเป็นสังขธรรม และปราศจาก
 ตัวตนที่แท้จริง

อย่างไรก็ตาม หากมองด้วย
 ทรรศนะที่ถือ กระแสการเปลี่ยนแปลง
 เป็นพื้นฐาน ก็น่าจะเข้าใจได้
 ว่าผู้ใหญ่เป็นภาวะชีวิตที่ธรรมชาติ
 ได้ให้โอกาสมาก่อนในการเรียนรู้
 โดยที่ธรรมชาติเองหวังไว้โดยหลัก
 ความจริงว่า ผู้ใหญ่จะได้รับโอกาส
 ให้พัฒนาคุณภาพชีวิตมากกว่าผู้
 เยาว์ เมื่อใดผู้ใหญ่ไม่อาจรักษา
 คุณสมบัตินี้ไว้ได้แล้ว ย่อมหมายความว่า
 สังคมจะเปลี่ยนแปลงไปสู่
 การสูญสิ้นบนพื้นฐานตนเอง

วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นพื้นฐานสำคัญ ที่กำหนดความสำเร็จในการพัฒนา

ภายในหลักการของการอยู่
 ร่วมกันนั้น มีสิ่งที่พึงสังเกตอย่าง
 น้อยสองประการคือ ประการแรก
 ได้แก่โอกาสในการเรียนรู้ของอิสระ
 ของแต่ละคน กับประการที่สอง การ
 อยู่ร่วมกันของภาวะผู้ใหญ่กับผู้เยาว์
 ผู้ใหญ่ย่อมมีอิทธิพลและน้ำหนัก
 อำนาจเหนือกว่าผู้เยาว์เป็นหลัก
 ธรรมดา การพัฒนาที่แท้จริงจะ
 บังเกิดได้ผู้ใหญ่ย่อมเป็นฝ่ายถูกกำ-
 หนดให้มีหน้าที่รับผิดชอบในการ
 สร้างสรรค์ผู้เยาว์อย่างไม่อาจปฏิเสธ
 ได้ ดังนั้นหากจิตใจอยู่ในภาวะเรียน
 รู้ ผู้ใหญ่ย่อมรู้หน้าที่ตนเองได้ว่า
 ต้องให้โอกาสแก่ผู้เยาว์ได้ศึกษาอย่าง
 อิสระเพื่อเข้าสู่กระแสที่เรียกว่า "เป็น
 ผู้รู้คิดรู้ถูก" ซึ่งเป็นวิถีทางที่นำ
 เข้าสู่ "การรู้ความจริง"

ในด้านการคิดการปฏิบัติ
 ผู้ใหญ่เองควรเป็นฝ่าย "ใช้คุณ-
 ธรรมและเนตตธรรม และใช้
 ไหวพริบใช้ปฏิภาณ" เน้นการ
 ยึดติดกับการใช้กฎระเบียบ ซึ่งเป็น
 ด้านของรูปแบบที่เกิดจากการประ-
 ดิษฐ์โดยคน

การใช้อิสรภาพ หาใช่เน้น
 การให้ในด้านรูปวัตถุไม่ เพราะหาก
 ยิงให้ในด้านนี้มีอิสระ ก็ยิ่งส่งเสริม
 ให้ยึดติดอยู่กับความสะกดกสบาย
 มากขึ้น และนำไปสู่การยึดติดกับ

รูปแบบของเทคโนโลยีซึ่งฝ่ายผลิต
 หากไม่ได้มีชีวิตคนในท้องถิ่นร่วม
 กันเป็นเจ้าของ กลุ่มคนท้องถิ่นก็จะ
 ตกเป็นทาสวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ
 ของอิทธิพลภายนอกมากขึ้น จึง
 ควรเน้นการให้อิสรภาพในด้านการ
 คิดการกำหนดวิธีปฏิบัติ เพื่อให้
 โอกาสพัฒนาขึ้นมาบนรากฐาน
 ตนเอง

วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นพื้นฐานสำคัญที่กำหนดความสำเร็จในการพัฒนา

ชีวิตมนุษย์จะสามารถพัฒนา
 ขึ้นมาบนรากฐานตนเองได้อย่าง
 มั่นคง และมุ่งสู่เป้าหมายที่สมบูรณ์
 ครบถ้วนได้อย่างชัดเจน จำเป็นต้อง
 ถือวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นพื้นฐาน
 สำคัญ

ชีวิตมนุษย์ประกอบด้วยกาย
 และจิตใจร่วมกันเป็นกลไกหลัก นอก
 จากนั้นสังขธรรมก็ยิ่งได้กำหนดให้
 แต่ละบุคคล มีชีวิตเกิดมาภายใน
 ระบบของกระแสสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น
 ตนเองเป็นเงื่อนไขแฝงไว้ภายใน
 รากฐาน

ดังนั้นการมีโอกาสสัมผัสกับ
 สภาพแวดล้อมซึ่งเป็นเอกลักษณ์

ของแต่ละท้องถิ่น จึงมีผลกำหนด ลักษณะความคิดความเชื่อร่วมกัน บังเกิดเป็นวัฒนธรรมพื้นฐานประจำท้องถิ่น ที่เรียกกันว่า "เอกลักษณ์" ช่วยให้สามารถตีความได้ว่า "คุณภาพชีวิตของมนุษย์" ได้แก่อะไร ความคิดความเชื่อซึ่งเป็นตัวของตัวเอง หรือที่เรียกกันว่า "ภาวะพึ่งพาตนเอง" โดยที่มี "การรู้ผิดรู้ถูก" ปรากฏอยู่ในกระแสการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลง

เอกลักษณ์ของแต่ละชีวิต และแต่ละชุมชนมนุษย์ซึ่งมีอิทธิพลอำนาจธรรมชาติเป็นสิ่งกำหนดอยู่ในรากฐาน หาได้หมายความว่าอย่างจำกัดขอบเขตอยู่กับสิ่งซึ่งตอบสนองชีวิตด้วยภาวะที่เป็นรูปวัตถุ ที่ช่วยให้ร่างกายอยู่รอด ดังเช่นที่มักกล่าวเน้นกันอยู่กับ "ปัจจัยสี่" เท่านั้น ไม่ แต่ควรมองให้ครอบคลุมถึงอีกด้านหนึ่งคือ ภาพพรรณคนทั้งสิ่งซึ่ง

อยู่บนรากฐานธรรมชาติและสิ่งที่อยู่บนรากฐานวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งมีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อจิตใจคนในท้องถิ่นลึกซึ้ง

สิ่งดังกล่าว ส่งผลปลูกฝังให้รากฐานจิตใจของแต่ละคนผู้เป็นสมาชิกชุมชนท้องถิ่นมาโดยกำเนิด บังเกิด "สำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเอง" ซึ่งธรรมชาติได้ให้มา กับชีวิตอย่างถือเป็นหน้าที่ ดังเช่นความรู้สึกซึ่งพบได้ง่ายเป็นธรรมชาติ ในเมื่อมนุษย์ผู้ซึ่งชีวิตตนเองต้องจากบ้านจากถิ่นกำเนิด หากจิตใจปกติ จะสะท้อนความรู้สึกที่ "คิดถึงบ้าน" และปรากฏภาพสิ่งต่าง ๆ ของท้องถิ่นที่ตนเคยอยู่ ขึ้นในจิตใจ

เมื่อใดที่กระแสผูกพันระหว่างชีวิตกับสิ่งแวดล้อมซึ่งควรจะมีอยู่ในรากฐานจิตใจเป็นธรรมชาติ ถูกทำลาย เช่นการนำเอาอิทธิพลต่าง

วัฒนธรรมและต่างถิ่นซึ่งแฝงมากับรูปแบบผลผลิตจากภายนอก เข้ามาเผยแพร่ ความผูกพันระหว่างชีวิตกับธรรมชาติซึ่งเป็นรากฐานแท้ของตนเองก็หมดไป แต่มีอิทธิพลกำหนดให้รู้สึกนิยมผลผลิตจากวัฒนธรรมต่างถิ่นเข้ามาครอบงำ

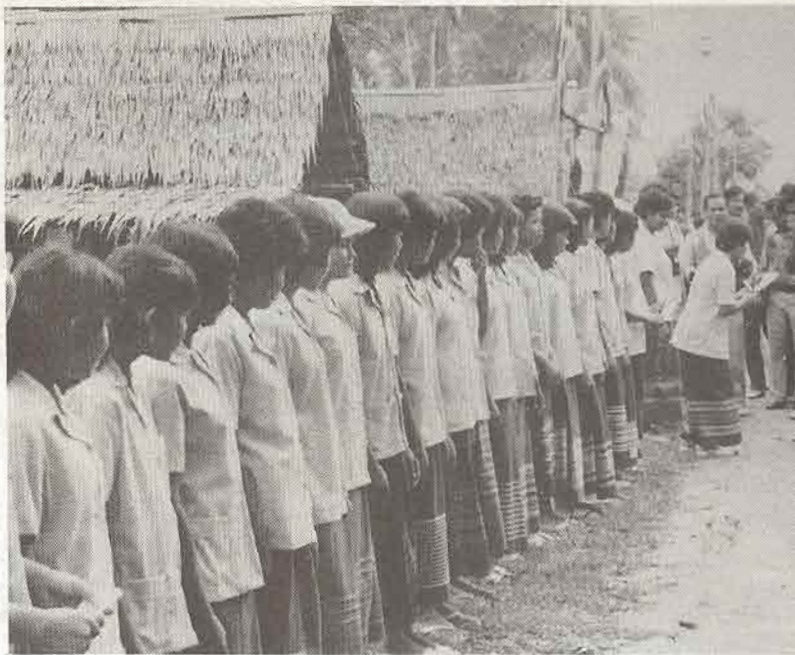
ความคิดความเชื่อของคนท้องถิ่น ภายใต้สภาวะดังกล่าว จะปรากฏออกมาในลักษณะที่เอื้ออำนวยหรือเป็นทาสรับใช้ผลประโยชน์ของคนต่างถิ่นอย่างปราศจากการรู้สึกตัว ดังเช่นการประกอบพฤติกรรมทำลายทรัพยากรท้องถิ่นซึ่งเป็นพื้นฐานชีวิตตนเอง นำไปแลกกับวัตถุ แลกกับเงิน ซึ่งบุคคลภายนอกหยิบยื่นมาให้ ขาดความรู้ความเข้าใจและการให้ความสำคัญแก่วัฒนธรรมซึ่งเป็นสิ่งอยู่ในรากฐานชีวิตและชุมชนที่ตนอยู่ ซึ่งแต่ละคนควรมีจิตสำนึกรับผิดชอบที่จะต้องอนุรักษ์ไว้เพื่อสืบทอดกระแสชีวิตและพัฒนาชุมชนบนพื้นฐานที่แท้จริง

บุคคลผู้เข้าไปสู่ชุมชนใดชุมชนหนึ่งโดยหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายควรมีรากฐานจิตใจที่อิสระ สามารถปรับวิถีคิดและวิถีปฏิบัติ กำหนดพฤติกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมบนรากฐานซึ่งหยั่งลึกลงสู่สภาพแวดล้อมที่แท้จริงของชุมชนนั้น ๆ ได้อย่างเด่นชัด หากไม่สามารถเข้าถึงประเด็นที่กล่าวได้ ไม่ว่าจะคิดหรือปฏิบัติโดยที่ตนเองเชื่อว่าน่าจะเป็นผลดี แต่จริงๆ แล้วกลับมีผลทำลายรากฐานที่แท้จริงของท้องถิ่นอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์ บุคคลผู้ซึ่งรากฐานจิตใจยัง

ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลจากรูปวัตถุ มักมีแนวโน้มที่คิดว่า การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง จะมีการแสดงออกให้เห็นว่า ตนเองมีความผูกพันอยู่กับท้องถิ่น จะต้องเป็นผู้ที่ถือกำเนิดชีวิตมาจากท้องถิ่นนั้น ๆ แต่งานพัฒนาที่ถือเอาหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว มาใช้พิจารณาบุคคลเพื่อทำหน้าที่เป็นพัฒนากรที่ประสบความสำเร็จ ผิดหวังมาแล้วเป็นส่วนใหญ่ หากมองได้ลึก จะพบว่า ความคิดดังกล่าวเกิดจากการนำเอาด้านรูปวัตถุ มาผูกติดกันไว้นั่นเอง

ความจริงแล้ว พื้นฐานแท้ของแต่ละเรื่อง ต่างก็เป็นสิ่งอิสระ แต่จิตบุคคลผู้พิจารณาจำเป็นต้องมีอิสรภาพอยู่ในรากฐานจึงจะสามารถรู้ได้เห็นได้เอง หรืออีกนัยหนึ่ง หากบุคคลมีจิตอิสระหรือเรียกว่า **"มีคุณธรรม"** ที่แท้จริงอยู่ในรากฐาน จิตใจย่อมมีคุณสมบัติเปิดกว้าง เมื่อสัมผัสกับวัฒนธรรมในท้องถิ่นใดก็ตาม จะสามารถปรับได้ที่ตนเองอย่างเป็นธรรมชาติ สามารถสะท้อนภาพ **"ความพร้อม"** ในการเป็นพัฒนากรที่ดีได้เสมอ

อย่างไรก็ตาม การชี้หลักเกณฑ์ไว้ดังได้กล่าวแล้วว่า ชีวิตคนซึ่งถือกำเนิดมาจากพื้นฐานธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นสิ่งมีบทบาทสำคัญในระดับพื้นฐานของแต่ละท้องถิ่นนั้น เป็นแนวทางในการพิจารณาสู่การใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนา หากใช้แนวทางเพื่อมุ่งเรียนรู้และหวังให้บังเกิดผลเสริมรากฐานที่แท้จริงไม่ ดังนั้น บุคคลผู้ปฏิบัติการณ์ในท้องที่ ก่อนนำสู่การ

ใช้ประโยชน์ ควรมีอิสรภาพภายในรากฐานจิตใจตนเองควบคู่กันไปด้วย

วัฒนธรรมซึ่งเป็นรากฐานที่แท้จริงของท้องถิ่น และถือเป็นพื้นฐานความเป็นมนุษย์ได้อย่างภาคภูมิใจนั้นเป็นสิ่งเกิดจากการอนุรักษ์และพัฒนาจิตสำนึกที่ตระหนักถึงความสำคัญด้วยชีวิต ในการพึ่งพาอาศัยทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งเป็นสมบัติที่ถือรากฐานการเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ในท้องถิ่น การที่พลังอำนาจจากภายนอกเข้าไปแทรกแซงเป็นผลให้เกิดการทำลาย ไม่ว่าจะเพื่อหวังกอบโกยผลประโยชน์ในสदन หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็ตาม ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิ เสรีภาพ ของมนุษย์ด้วยกันเอง และควรได้รับการประณามว่า **"ไร้ซึ่งคุณธรรมและมนุษยธรรม"** ซึ่งกระแสพลังดังกล่าว อาจถูกนำเข้าสู่ชุมชนโดยการแฝงเข้า

ไปในรูปลักษณะของเทคโนโลยีที่มีผลล่อตาล่อใจถูกนำเข้าไปโฆษณาเผยแพร่ว่า เป็นสิ่ง **"สมัยใหม่"** ส่งผลมอมเมาจิตใจคนในท้องถิ่น

บนหลักการพื้นฐานที่รองรับ **"การอยู่ร่วมกันซึ่งถือเป็นสังขธรรมของชีวิตมนุษย์ แต่ละชีวิตที่ปรากฏอยู่อย่างเป็นธรรมชาติ ต่างก็มีรากฐานจิตใจ ต้นลึกกว้างแคบแตกต่างกันไป"** จึงหาเชื่อว่าทุกคนจะตกเป็นเหยื่ออิทธิพลภายนอกในขณะเดียวกัน

บุคคลใด ตกเป็นเหยื่ออิทธิพลภายนอก และมีการแพร่กระจายต่อไปเป็นกลุ่มบุคคล ย่อมก่อให้เกิดผลแตกแยก **"ทำลายเอกภาพขึ้นภายในชุมชนท้องถิ่น"** แม้กลุ่มบุคคลผู้ตกเป็นเหยื่อ หากมีการรวมกลุ่มก็เพียงระดับผิว เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงรากฐานชีวิตที่มุ่งทิศทางสู่ **"ภาวะเอกเทศ"** หรือ

"ภาวะตัวใครตัวมัน" เติบโตมากขึ้น ทำให้ชุมชนท้องถิ่นต้องตกเป็นเหยื่ออิทธิพลผลประโยชน์วัฒนธรรมและเศรษฐกิจภายนอกทั้งกว้างขวางและลึกซึ้งมากขึ้น

ทรัพยากรท้องถิ่นซึ่งชุมชนท้องถิ่นมีสิทธิเป็นเจ้าของโดยชอบด้วยหลักธรรมอย่างสมบูรณ์ จะถูกบุคคลในท้องถิ่นเองซึ่งเหลือสภาพความเป็นเจ้าของอยู่แต่เพียงกายส่วนจิตใจตกเป็นทาสคนต่างถิ่นต่างวัฒนธรรมลงมือกอบโกยเอาไปเสนอสนองความต้องการของกลุ่มบุคคลภายนอก หรือไม่ก็วิ่งเต้นออกไปเชิญเขาชนเทคโนโลยีเข้ามากอบโกยเองอย่างอิสระ

เมื่อทรัพยากรธรรมชาติต้องสูญเสียไปมาก ส่งผลกระทบบรรยากาศเป็นพิษเป็นภัยแก่ชีวิต ทั้งของคนในชุมชนท้องถิ่น และกระ-

จ่ายออกไปสู่สังคมภายนอก "คนในชุมชนท้องถิ่นเอง จะตกเป็นฝ่ายถูกตำหนิโดยกลุ่มบุคคลภายนอก ซึ่งเป็นฝ่ายถืออิทธิพลอำนาจเหนือกว่า และเป็นฝ่ายสร้างเหตุในความลึกซึ้ง หากว่าเป็นฝ่ายบุกรุกทำลาย และใช้เป็นเหตุอ้าง นำอำนาจเข้ามาควบคุมบังคับ และยังมุ่งสร้างระบบที่เอื้ออำนวยผลประโยชน์แก่ฝ่ายตนมากขึ้น โดยอ้างว่าคือการแก้ไขปัญหา

พัฒนาการที่ควรได้รับการยอมรับว่า กระทำหน้าที่เป็นพัฒนาการอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นบุคคลผู้ปฏิบัติงานอยู่ในภาครัฐบาล ภาคเอกชน ภาคงานอาสาสมัคร หรือไม่ว่าจะถูกมองจากภายนอก จากด้านที่เห็นรูปร่างว่า เป็นบุคคลผู้เข้าไปจากภายนอกท้องถิ่น หรือเป็นบุคคลผู้ถือชีวิตตนเองอยู่ใน

ชุมชนท้องถิ่นก็ตาม หากมีรากฐานจิตใจที่อิสระ ย่อมสำนึกได้ว่า ตนเองมีหน้าที่ที่แท้จริง ที่จะต้องสนใจเรียนรู้เพื่อพัฒนารากฐานตนเองจากการคิดการปฏิบัติท่ามกลางสภาพความเป็นจริงอย่างรู้สึกท้าทาย และสำนึกได้ว่า เป็นหน้าที่ที่แท้จริง ที่จะต้องยืนหยัดต่อสู้อย่างมั่นคงบนพื้นฐานหลักความจริง ต่อกระแสทุกรูปแบบที่เข้ามาบุกรุกทำลายความเป็นมนุษย์ของชีวิตคนในชุมชนท้องถิ่น และใช้ประสบการณ์จากการร่วมกันต่อสู้ สร้างภูมิคุ้มกัน อิทธิพลอำิสจากภายนอกขึ้นในรากฐานตนเองให้เข้มแข็งมั่นคงยิ่งขึ้นไปเป็นลำดับบนความหวังพื้นฐานของสังคมที่จำเป็นต้องมีการอยู่รอดปลอดภัย และสามารถสืบทอดต่อไปได้อย่างมีเสรีภาพที่แท้จริงอยู่ในรากฐานตนเอง ●

ต่อจากหน้า ๑๕) **นกน้ำ : ดัชนีทางชีวภาพสำหรับอ่าวปัตตานี**

- estuarine mangrove community. **Bulletin Marine Science** 22: 671-738.
- Conner, R.J. (1981a). Chapter I. The nature of an estuary. In A.J. Prater, **Estuary Birds of Britian and Ireland**: 17-33. Poyser, Calton.
- Conner, R.J. (1981b). Chapter II. Patterns of Shorebird Feeding. In A.J. Prater, **Estuary Birds of Britian and Ireland**: 34-50. Poyser, Calton.
- Parish, D. and D.R. Wells. (1984). Wader Survey Report: Aerial Surveys. In Parish, D. and D.R. Wells (eds). **INTERWADER 1983 Report**. Interwader, Kuala Lumpur.
- Modelli, M.R. et. al., (1984). Stable isotope ratio as a tracer of mangrove carbon in Malaysian ecosystems. **Oecologia**, 61: 326-333.
- Rattanadukul, N. and Ardseungnern, S. (1987a). The Use of Pattani Bay by Migratory Shorebirds. **Paper presented at the Conference on Wetland and Waterfowl Conservation in Asia (Inventory and Management)**. Malacca, February 23-28, 1987. Malaysia.
- Rattanadukul, N. and Ardseungnern, S. (1987b). Evaluation of Shorebirds Hunting in the Villages around Pattani Bay, Pattani, Thailand. **Paper presented at the Conference on Wetland and Waterfowl Conservation in Asia (Inventory and Management)**, Malacca, February 23-28, 1987. Malaysia.
- Swennen, C., Howes, J.R., Rattanadukul, N., Stikvoort, E. and Ardseungnern, S. (1986). Evaluation of the littoral ecosystem at three sites in South Thailand in 1985. **INTERWADEF /P.S.U. Report No.1**. Kuala Lumpur.
- Scott, D.A. (ed.) (1989). A Directory of Asian Wetlands. IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, U.K. xiv + 1181 pp., 33 maps
- Scott, D.A. and Poole, C.M. (1989). **A Status Overview of Asian Wetland**. AWB, Kuala Lumpur, Malaysia. No.53.
- Swennen, C and E. Marteiijn. (1985). Wader Feeding Ecology Studies in The Malay Peninsula. pp.13-26. In Parish, D. and D.R. Wells (eds). **INTERWADER Anual Report 1984**. Kuala Lumpur, October 1985.
- Silvius, M.J., (1986). Survey of Coastal wetlands in Sumatra Selatan and Jambi, Indonesia. **INTERWADER/PHPA Report No.2**. Interwader, Kuala Lumpur.
- Swennen, C. and Witte, J.I.J. (in prep) **Meiofauna in two intertidal flats in Southern Thailand**. Netherlands Institute for Sea Research, Texel, The Netherlands.